

246731

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
: กรณีศึกษา พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

พงษ์พันธ์ ดีบุตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2554

600251374

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

246731

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
: กรณีศึกษา พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

พงษ์พันธ์ ตีบธง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน
สำนักบริหารและพัฒนานิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน

ชื่อเรื่อง

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

: กรณีศึกษา พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

โดย

พงษ์พันธ์ ตีบรง

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

วันที่ 19 เดือน ๕.๑. พ.ศ. 2๕๖4

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง)

วันที่ 19 เดือน ๕.๑. พ.ศ. 2๕๖4

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี)

วันที่ 19 เดือน ๕.๑. พ.ศ. 2๕๖4

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(อาจารย์ ดร.สินธุ์ สโรบล)

วันที่ 19 เดือน ๕.๑. พ.ศ. 2๕๖4

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 21 เดือน ๕.๑. พ.ศ. 2๕๖4

ชื่อเรื่อง	บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษา พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติ ห้วยน้ำดัง
ชื่อผู้เขียน	นายพงษ์พันธ์ ตี๋ธง
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การ ภาครัฐและเอกชน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

246731

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง จำนวน 36 ราย และศึกษาความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 135 รายและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จำนวน 15 ราย ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 คิดเป็นร้อยละ 86.40 ประกอบด้วย บทบาทด้านการวางแผนงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 บทบาทด้านการจัดองค์กรต่อการจัดการป่าไม้ คะแนนเฉลี่ย 4.39 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมและประสานงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 บทบาทด้านการสั่งการ คะแนนเฉลี่ย 4.08 บทบาทในการควบคุมติดตามงาน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 บทบาทด้านการสนับสนุน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ในความคิดเห็นของประชาชนและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และ 3.69 ตามลำดับ 2) ปัญหาอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรป่าไม้กล่าวคือพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ยังดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม การเข้ามาของนายทุนเพื่อทำธุรกิจในพื้นที่ป่า ความรู้เข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเจ้าหน้าที่และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

Title	Roles of Sub-district Administrative Organizations in Forest Resource Management : A Case Study of Protection Area Huai Nam Dang National Park
Author	Mr. Pongpun Tiptong
Degree	Master of Public Administration in Public and Private Organization Administration
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewthip

ABSTRACT

246731

This study was conducted to explore roles of sub-district administrative organizations in forest resource management in the conserved forest area of Huai Nam Dang national park, Chiang Mai and Mae Hong Son provinces. The sample group in this study consisted of 36 administrators of 9 sub-district administrative organizations. It also aimed to explore opinions of 135 local people and 15 personnel of Huai Nam Dang national park. A set of questionnaires was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics. Percentage, mean, standard deviation.

Results of the study revealed the followings: 1) the sub-district administrative organizations had a very high level of roles in the forest resource management ($\bar{x} = 4.32$). This accounted for 86.40 percent and it compressed the following aspects: planning ($\bar{x} = 4.64$), organization management on the management of forest ($\bar{x} = 4.39$), participation and coordination ($\bar{x} = 4.44$), decision-making ($\bar{x} = 4.08$), control and monitor ($\bar{x} = 4.35$), and support ($\bar{x} = 4.29$). With regards to opinions of local people and personnel of Huai Nam Dang national park, it was found that the sub-district administrative organizations had a high level of roles in forest resource management ($\bar{x} = 3.80$, $\bar{x} = 3.69$, respectively).

For problems encountered in the forest resource management, the following were found: people living in the conserved forest area still had traditional livelihood; investors encroached the conserved forest to run business; and knowledge and understanding on forest resource conservation of the personnel of the sub-district administrative organizations.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ที่ได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและชี้แนะ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ลงได้ ผู้เขียนขอกราบขอพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์วิทยาลัยบริหารศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ และได้ให้ความรู้แก่ผู้เขียน เป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณท่านหัวหน้าอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เจ้าหน้าที่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลแม่มาเดิง นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลแสนไห นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหง นายกององค์การบริหารส่วนตำบลกี้ดช้าง นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง และนายกององค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ ที่ได้ช่วยเหลืออย่างดีที่ได้สละเวลาในการจัดเก็บข้อมูลให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบรับข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจมีขึ้นในงานเขียนชิ้นนี้ เพื่อที่จะได้นำไปพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ในโอกาสต่อไป สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ความสนใจไม่มากนัก

พงษ์พันธ์ ดีบง

ธันวาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีการวิจัย	6
บริบทของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	7
ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	7
ลักษณะทางกายภาพ	9
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	21
ลักษณะทางด้านสังคม	21
แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ	21
แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำและความเป็นผู้นำ	21
พฤติกรรมแห่งการเป็นผู้นำ 10 ประการ	23
องค์ประกอบของความเป็นผู้นำ	23
แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้	24
แนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไม้	26
การจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน	27
บทบาทของการจัดการ	28

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	30
ความหมายของบทบาท	30
องค์ประกอบของบทบาท	31
ลักษณะของบทบาท	31
ตัวกำหนดบทบาท	32
แนวคิดบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้	34
บทบาทตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	34
บทบาทตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537	34
บทบาทตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542	36
บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	38
แนวนโยบายของรัฐกับการให้ประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	39
แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	41
ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน	41
ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม	43
ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน	43
แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	46
แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
แหล่งข้อมูล	57
ข้อมูลปฐมภูมิ	57
ข้อมูลทุติยภูมิ	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
เครื่องมือในการวิจัย	60

การสัมภาษณ์	60
แบบสอบถาม	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	68
ข้อมูลโดยทั่วไปและสภาพปัญหาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	68
ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง	69
สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ศึกษา	71
บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	72
ข้อมูลชีวสังคมของผู้กรอกแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล	72
ความเห็นด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต. ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	79
บทบาทของผู้บริหาร อบต. ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ป่า อนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	81
ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	87
สรุปข้อมูลความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยาน แห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง	90
กลุ่มประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่อนุรักษ์เขตอุทยาน แห่งชาติห้วยน้ำดัง	92
ข้อมูลชีวสังคม	92
ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.	98

สรุปความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง	101
กลุ่มเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	102
ข้อมูลชีวสังคม	102
ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.	106
สรุปความเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จากแบบสอบถามในรูปแบบปลายเปิดทั้ง 9 แห่ง	109
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการศึกษา	110
อภิปรายผลการศึกษาวิจัย	113
ข้อเสนอแนะ	117
เชิงนโยบาย	117
เชิงปฏิบัติการ	118
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	119
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	126
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	140

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การใช้ที่ดินของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน	19
2 ประเภทของการใช้ที่ดินในอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดังในปัจจุบัน	20
3 สภาพทั่วไปของ องค์การบริหารส่วนตำบลที่ศึกษา	71
4 ข้อมูลเพศประชากรผู้บริหาร อบต.	72
5 ข้อมูลระดับอายุของผู้บริหาร อบต.	73
6 ข้อมูลระดับศาสนาของผู้บริหาร อบต.	74
7 ข้อมูลระดับการศึกษาของผู้บริหาร อบต.	74
8 ข้อมูลสถานะภาพสมรสของผู้บริหาร อบต.	75
9 ข้อมูลระยะเวลาดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร อบต.	76
10 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้	77
11 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	77
12 ข้อมูลการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	78
13 ข้อมูลความความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของผู้บริหาร อบต.	79
14 บทบาทของผู้บริหาร อบต.ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	81
15 สรุปบทบาทของผู้บริหาร อบต.ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	86
16 ปัญหาและอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.	87
17 ข้อมูลเพศของประชากร	92
18 ข้อมูลอายุของประชากร	93
19 ข้อมูลศาสนาของประชากร	93
20 ข้อมูลระดับการศึกษาของประชากร	94
21 ข้อมูลสถานะภาพสมรสของประชากร	95
22 ข้อมูลระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ อบต.ของประชากร	95
23 ข้อมูลอาชีพหลักของประชากร	96
24 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.	97
25 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ อบต.	98

26	ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของ ผู้บริหาร อบต.	98
27	ข้อมูลเพศของเจ้าหน้าที่	102
28	ข้อมูลอายุของเจ้าหน้าที่	103
29	ข้อมูลศาสนาของเจ้าหน้าที่	103
30	ข้อมูลระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่	104
31	ข้อมูลสถานะภาพสมรสของเจ้าหน้าที่	105
32	ข้อมูลระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ อบต. ของเจ้าหน้าที่	105
33	ข้อมูลอาชีพหลักของเจ้าหน้าที่	106
34	ความเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ ของผู้บริหาร อบต.	106

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ที่ตั้งอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	10
2 ขอบเขตที่ตั้งอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	11
3 ขอบเขตตำบลในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	12
4 แผนภูมิกระบวนการจัดการ	25
5 แผนผังกรอบแนวคิดในการศึกษา	56
6 แผนที่ที่อาศัยของชนเผ่าต่างๆในตำบล ทั้ง 9 ตำบล ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	70
7 การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต ป่าอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง	116